Opera

Vastul sistem filosofic şi ştiinţific conceput de Aristotel, uimitor prin diversitate (logică, teologie, politică, estetică, fizică, astronomie, zoologie etc.) şi profunzime, a stat la baza gândirii medievale creştine şi islamice şi a fost axul culturii Occidentului până la sfârşitul secolului al XVII-lea. Din cele peste 150 de lucrări care îi sunt atribuite (Diogenes Laertios menţiona 145), s-au păstrat 47.

Opera sa cuprinde:

(a) Discursuri cu caracter retoric

— *Elogiul lui Platon*

— *Elogiu către Alexandru*

— *Elegia pentru Eudemos*

(b) Dialoguri în genul celor platonice

— *Despre filosofie*

— *Despre justiţie*

— *Despre poeţi* – păstrate fragmentar

(c) Tratate de erudiţie

— *Constituţia atenienilor*

— *Istoria animalelor* (*Historia Animalium*)

— *Despre cer* (*De caelo*)

(d) Lucrările lui Aristotel sunt împărţite în cinci categorii şi formează Corpus Aristotelicum

(e) Scrieri de logică

— *Organon* – scrierile de logică (titlul „Organon” nu îi aparţine lui Aristotel)

O Categorii (*Categoriae*)

O Despre interpretare (*De Interpretatione*)

O Analitica Primă (*Analytica Priora*)

O Analitica Secundă (*Analytica Posteriora*)

O Topica (*Topica*)

(f)

(g)

(h) Respingerile Sofistice (*De Sophisticis Elenchis*) Scrieridespre ştiinţă

— (184 a) Fizica (*Physica*)
— (268 a) Despre cer (*De Caelo*)
— (314 a) Despre generare şi corupere (*De Generatione et Corruptione*)
— (338 a) Meteorologicele
— (39 la) Despre Univers (*De Mundo*) *
— (402 a) Despre suflet (*De Anima*)
— (436 a) Scurte tratate naturale (*Parva Naturalia*):
— Despre simţuri şi sensibile (*De Sensu et Sensibilibus*)
— Despre memorie şi reamintire (*De Memoria et Reminiscentia*)
— Despre somn şi veghe (*De Somno et Vigilia*)
— Despre vise (*De Insomniis*) *
— Despre divinaţie (*De Divinatione per Somnum*)
— Despre lungimea şi scurtimea vieţii (*De Longitudine et Brevitate Vitae*)
— Despre tinereţe şi bătrâneţe (*De Juventute et Senectute*)
— Despre respiraţie (*De Respiratione*)
— (48 la) Despre spirit (*De Spiritu*) *
— (486 a) Istoria animalelor sau Descrierea animalelor (*Historia Animalium*)
— (639 a) Despre părţile animalelor (*De Partibus Animalium*)
— (698 a) Despre mişcarea animalelor (*De Motu Animalium*)
— (704 a) Despre deplasarea animalelor (*De Incessu Animalium*)
— (715 a) On the Generation of Animals (*De Gener*atione *Animalium*)
— (79 la) Despre culori (*De Coloribus*) *
— (800 a) Despre lucruri auzite (*De audibilibus*) *
— (805 a) Fizionomică (*Physiognomonica*) *
— (815 a) Despre plante (*De Plantis*) *
— (830 a) Despre minuni auzite (*Mirabilibus Auscultationibus*) *

— (847 a) Probleme mecanice (*Mechanica*) *
— (859 a) Probleme sau întrebări (*Problemata*) *
— (968 a) Despre liniile indivizibile (*De Lineis Insecabilibus*) *
— (973 a) Despre poziţia şi denumirile vânturilor (*Ventorum Situ et nominibus*) *
— (974 a) Despre Melissus, Xenophanes şi Gorgias (*MXG*) *
(I) Scrieri metafizice
(j) (980 a) Metafizica (*Metaphysica*)
(k) Scrieri etice
— (1094 a) Etica Nicomahică (*Ethica Nicomachea*)
— (118 la) Etica Mare (*Magna Moralia*) *
— (1214 a) Etica eudemică (*Ethica Eudemia*)
— (1249 a) Despre virtuţi şi vicii (*De Virtutibus et Vitiis Libellus*) *
— (1252 a) Politica (*Politica*)
— (1343 a) Economicele (*Oeconomică*)
(l) Scrieri estetice
— (1354 a) Retorica (*Ars Rhetorica*)
— Retorica lui Alexandru (*Rhetorica ad Alexandrum*) *
— (1447 a) Poetica (*Ars Poetica*)
(m) Scriere în afara *Corpus Aristotelicum*
— Constituţia atenienilor (*Athenaion Politeia*)

Cópii după manuscrise au fost păstrate în bibliotecile arabe; gânditorii arabi l-au readus pe Aristotel în Europa în sec. XII – XIII.

Concepte

Filosofia = ştiinţă a cauzelor prime, o cercetare a fiinţei ca fiinţă

Substanţă = Fiinţa în sine, imuabilă (identică cu sine). Acel tip de realitate a cărei existenţă nu este dependentă de altceva (v. Categorii, 2). În acest sens, substanţa poate fi universală, adică substanţă secundă (ca gen, specie, esenţă), respectiv particulară sau substanţă primă (înţeleasă ca individual).

Materia = „Forma în potenţă” sau „potenţialitate pură”.

Fiinţa în potenţă, în stare nedeterminată (virtualitate).

Forma = fiinţa în act, determină materia (energie)

Primul Motor = cauza mişcării din lume; este mişcătorul nemişcat, Act pur, imaterial, gândire pură (divinitatea supremă)

Omul = este un compus din materie şi formă. Corpul nu este materie decât într-un sens metaforic deoarece, ca substanţă primă, şi corpul trebuie înţeles tot ca un compus formă-materie. Astfel, tot ceea ce este perceptibil ca şi corp este act al corpului, adică formă în act. De asemenea, sufletul individual este la rânadul său un compus care are drept formă intelectul. În concluzie, omul este o substanţă având ca formă sufletul intelectiv.

= fiinţă morală, capabilă de acţiuni în vederea binelui

= fiinţă socială – „zoon politikon" (vieţuitoare socială), tinde în mod natural să trăiască în stat şi foloseşte statul drept mijloc pentru dobândirea autarhiei, adică a condiţiei necesare practicării virtuţii dianoetice.

= caută frumosul, arta fiind o imitaţie a realităţii cu rol de Katharsis

(purificare a sufletului prin disciplinarea pasiunilor)

Statul = anterior familiei şi individului, este un organism natural; ideal este statul având clase sociale bine determinate

Statul = scopul său este fericirea, dobândită ca stare ce însoţeşte practicarea virtuţilor; statul condus de omul cel mai virtuos este monarhia (poate degenera în tiranie). Alte forme de guvernământ sunt aristocraţia (poate degenera în oligarhie), republica (poate degenera în demagogie – guvernarea celor inculţi)

Ştiinţele = sunt:

— Teoretice (matematică, fizică, metafizică)

— Practice (etică, politică, economie)

— Poetice (arte tehnice, retorica, poetica)

Adevărul = corespondenţa conceptelor cu realitatea

Logica = introducere şi pregătire a tuturor ştiinţelor, analiză a legilor gândirii (care sunt şi legi ale realităţii)

Categoriile = modalităţile de exprimare a fiinţei: Substanţa, Cantitatea, Calitatea, Relaţia, Locul, Timpul, Poziţia, Averea, Pasiunea, Acţiunea. Substanţa semnifică faptul de a fi (fiinţa nedeterminată), în timp ce restul de nouă categorii exprimă determinaţii ale substanţei. Substnţa este o realitate care nu are nevoie de altceva ca să existe, în timp ce categorile desemnează realităţi a căror existenţă depinde de substanţă („nu pot fi în afara unui substrat” – v. Categorii, cap. 2).

Silogismul = procedeul dialectic de gândire care ne duce necesar la adevăr